

Institutul Ludwig Boltzmann pentru
Studiul Problematicii Religioase a
Integrării Europene

*PENTRU O DEMOCRAȚIE A
VALORILOR: STRATEGII DE
COMUNICARE RELIGIOASĂ ÎNTR-O
SOCIETATE PLURALISTĂ*

Seminar internațional organizat la
Colegiul Noua Europă, București
30 noiembrie - 1 decembrie 2001

Colegiul Noua Europă

Redactor: Irina Vainovski-Mihai

Pentru o democrație a valorilor: Strategii de comunicare
religioasă într-o societate pluralistă

Copyright © 2002 – Institutul Ludwig Boltzmann pentru
Studiul Problematicii Religioase a
Integrării Europene și
Colegiul Noua Europă

ISBN 973-85697-3-7

Timișoara Fabric-Vest. Un buletin parohial pe înțelesul tuturor

Constantin JINGA

În materialul de față vom încerca să prezentăm un periodic timișorean, *Timișoara Fabric-Vest*, deosebit prin aceea că este editat în cadrul unei parohii ortodoxe, din inițiativa privată a unor enoriași dornici de a contribui la bunul mers al vieții comunitare. Ne propunem ca, mai întâi, să prezentăm publicația în discuție, pentru ca apoi să urmărim câteva dintre implicațiile acesteia în mediul care, putem spune, a generat-o, dar și într-un spațiu mai larg, anume în acela al unei comunități urbane pluraliste.

Am socotit util să aducem în discuție o inițiativă lipsită de orice caracter spectacular și, la prima vedere, prea puțin importantă pentru a fi luată în considerare într-un astfel de cadru. Totuși, după cum se va putea remarca fără dificultate, ea este interesantă pentru că oferă imaginea unei strategii comunicaționale benefice, actuale, realizată prin voluntariat activ, într-un mediu complex și divers așa cum se prezintă cartierul timișorean unde *Timișoara Fabric-Vest* apare. Considerarea unui periodic minor, lipsit de altă țință decât transmiterea entuziastă a mesajului evanghelic, poate evidenția scăderile unei întreprinderi marcate mai degrabă de amatorism, dar totodată va pune în lumină calitățile necesare pentru a o duce la capăt cu succes și, fără îndoială, sperăm să insuflă un duh optimist aceluia dintre noi prea ispitiți de scepticismul postmodern.

Încă de la bun început trebuie să precizăm că intervenția noastră se dorește a fi una în primul rând ilustrativă la cele discutate deja în cadrul acestui colocviu. Vom prezenta, așadar, date mai degrabă factuale, fără a alcătui totuși o monografie. Prin urmare, după un scurt istoric al buletinului parohial în discuție, vom efectua o descriere a acestuia, pentru ca în final să reliefăm dificultățile întâmpinate în activitatea noastră, dar și chestiunile ce ar putea fi enumerate, fără falsă modestie, ca realizări. Considerăm că editarea unui buletin parohial poate fi luată în discuție ca strategie de comunicare religioasă benefică în mediul urban, tot mai divers și mai pluralist al României de azi.

1. Istoric

Desigur, este pretențios să vorbim despre istoria buletinului parohial *Timișoara Fabric-Vest*. Dar, chiar dacă scurtă, povestea publicației este vrednică de relatat.

Primul număr din *Timișoara Fabric-Vest* a apărut în urmă cu aproximativ doi ani, mai precis în data de 18 iunie 2000, cu ocazia praznicului Pogorârii Sfântului Duh (Rusaliile), care coincide cu hramul bisericii din cartierul timișorean Fabric-Vest. Cartierul Fabric-Vest este parte dintr-o zonă mai amplă a Timișoarei, numită Fabric, locuită până relativ recent de mici meșteșugari sau angajați ai fabricilor din împrejurimi. Situația a cunoscut modificări importante o dată cu sistematizarea, pusă în practică în anii '80, când în locul vechilor locuințe familiale demolate și al atelierelor se înălțau deja blocurile ceaușiste, populate atât cu foștii proprietari ai caselor, dar și cu oameni veniți din toate colțurile țării sau chiar cu timișoreni din cartiere diferite. În ciuda acestor schimbări, cartierul și-a păstrat un

caracter preponderent muncitoresc, multietnic și pluriconfesional.

Biserica din Fabric-Vest, cu hramul Pogorârea Sfântului Duh, se află încă în construcție. Piatra de temelie a fost pusă în prima jumătate a deceniului trecut, de către Pr. Simeon Lugojan, preotul paroh de atunci. La ora actuală, enoriașii au reușit să finalizeze turla principală, urmând ca, probabil, în cursul anului 2002, slujbele să se poată desfășura în naos. În prezent, serviciul divin se desfășoară încă în subsol. Cu toate că este vorba despre o biserică pe cale de a se naște, comunitatea nu este una în formare. Până la începutul anilor '90, activitatea pastorală se desfășura într-o biserică din vecinătate, cunoscută în Timișoara sub numele de „Biserica de la Vârful-cu-Dor”, după numele străzii pe care se află. Cum însă acea clădire a fost retrocedată Bisericii Greco-Catolice, comunitatea ortodoxă a fost nevoită să-și construiască un alt locaș de închinăciune.

Deloc întâmplător, apariția buletinului parohial a coincis și cu numirea în funcția de preot paroh, la această biserică, a Pr. Dr. Eugen Jurca, cleric cu o experiență liturgică și academică deosebit de interesante, la care se adaugă o capacitate extraordinară de a coagula în jurul său tineri și de a le da imboldul necesar pentru a-și afla un rost aducător de roade în viața Bisericii. Părintele Jurca nu se afla la prima experiență publicistică de acest gen. În perioada când activa ca preot în Reșița, la începutul anilor '90, sfinția-sa a editat, împreună cu un grup de tineri enoriași, o publicație similară intitulată *Antimis*. În aceeași perioadă, Părintele a pus și bazele unei fundații omonime.

Buletinul parohial timișorean a fost intitulat *Timișoara Fabric-Vest* pentru a sublinia legătura dintre biserică și toți locuitorii din cartier, mai degrabă decât relația dintre biserică parohială și enoriașii ei, de confesiune creștin-ortodoxă. În

cartierul Fabric-Vest, după cum am spus, conviețuiesc oameni de confesiuni și de etnii diferite. În plus, lucru din păcate de la sine înțeles astăzi, un număr însemnat dintre credincioșii care se declară creștini-ortodocși nu frecventează slujbele bisericii decât ocazional, iar alții preferă să participe la servicii religioase în alte parohii sau la Catedrala Mitropolitană. Pe aceste considerente, membrii primului colegiu de redacție au socotit important ca buletinul parohial să vizeze, chiar prin titlu, întreaga comunitate a cartierului Fabric-Vest, indiferent de orientări sau preferințe religioase.

Într-o primă fază, *Timișoara Fabric-Vest* a apărut într-o formă destul de rudimentară: primele 30 de numere au fost editate cu ajutorul unui computer personal și multiplicare, ulterior, prin fotocopiere. Din luna noiembrie 2000 s-a început o colaborare cu editura Marineasa din Timișoara, care s-a angajat să tehnoredacteze și să multiplice săptămânalul în condiții modeste, dar totuși profesionale. Un eveniment deosebit de important a avut loc în luna octombrie 2000, când numărul 17 al publicației a fost difuzat și pe Internet. De atunci, cu doar câteva sincope, *Timișoara Fabric-Vest* poate fi citit în fiecare săptămână prin subscriere gratuită la o listă de distribuție a fundației „Antimis”.

Echipa editorială a periodicului a cunoscut, în tot acest răstimp, câteva modificări pricinuite cel mai adesea de evenimente care au afectat persoanele angajate în acest proiect. Astfel, din redacția prezidată de către Pr. Simeon Lugojan au făcut parte Pr. Dr. Eugen Jurca, Pr. Octavian Blaga, Pr. Mircea Szilagy, Ioan Andoni, Constantin Jinga. La ora actuală, buletinul este realizat de către Pr. Dr. Eugen Jurca, Ovidiu Ianc și Florin Doboș. Chiar dacă nu în mod deliberat, aceste modificări au atras după sine unele schimbări de structură și conținut.

2. Structură și conținut

Buletinul parohial *Timișoara Fabric-Vest* apare săptămânal, într-un tiraj de 500 de exemplare și se distribuie gratuit, duminica, la sfârșitul Sfintei Liturghii. Cheltuielile de imprimare și de multiplicare sunt acoperite prin donații. Periodicul este alcătuit din patru pagini care, până la volumul 2, numărul 7 (57), conțineau rubrici fixe.

Pagina întâi cuprinde o scurtă rugăciune, preluată de obicei din textele liturgice din duminica respectivă. Aceasta era urmată, inițial, de un scurt rezumat al pericopelor biblice ale praznicului și de o meditație parenetică în marginea acestora. Scurt timp după trecerea de la formatul fotocopiă la cel tipărit, s-a decis renunțarea la rezumatul pericopelor biblice și înlocuirea acestuia cu un mic tabel care conține coordonatele lecturilor din Apostol și din Evanghelie pentru fiecare zi din săptămâna în curs. Pentru prima pagină, această structură a rămas neschimbată până în prezent.

Conținutul celei de-a doua pagini a variat, probabil, cel mai mult. Inițial, aceasta oferea spre lectură următoarele: o rubrică „Dicționar”, unde, săptămână de săptămână, era explicat pe scurt câte un termen liturgic sau dogmatic mai dificil; un tabel cu coordonatele lecturilor din Apostol și din Evanghelie pentru fiecare zi din săptămâna în curs, tabel mutat ulterior în pagina întâi; o prezentare a vieții unui sfânt prăznuit în săptămâna respectivă sau a unui praznic împărațesc, dacă era cazul, prezentare concepută în așa fel, încât să facă relevantă viața sfântului ales sau tâlcul praznicului pentru viața de zi cu zi a enoriașilor; în fine, texte felurite primite din partea enoriașilor sau scurte compuneri, poezii, cugetări scrise de copiii din parohie. Uneori, rubrica „Dicționar” era înlocuită cu citate pilduitoare din operele Sfinților Părinți sau ale altor gânditori, iar locul tabelului cu coordonatele lecturilor din

Apostol și din Evanghelie pentru fiecare zi din săptămână era luat de o rubrică intitulată „Pagini din istoria creștinismului”, iar mai apoi de rubrica „Răbojul lunii ...”, aceasta din urmă prezentând o cronologie de evenimente, adeseori inedite, importante pentru istoria noastră. Structura paginii a fost radical modificată în numerele din perioada 1-14 aprilie 2001, când s-au publicat selecțiuni din reacțiile la gestul Părintelui Eugen Jurca de a recunoaște public că, în perioada de dictatură comunistă, a colaborat cu Securitatea. În prezent, pagina a doua găzduiește câte două eseuri scrise pe teme de actualitate, cu scopul de a atrage atenția asupra legăturii dintre viața de zi cu zi și mărturisirea de credință creștină, precum și un colț destinat copiilor.

Structura paginii a treia a rămas nemodificată încă de la primul număr. Aici se publică un eseu mai amplu, pe o temă de actualitate, sau cateheze prin intermediul cărora se încearcă prezentarea într-un limbaj contemporan a unor aspecte diverse din problematica creștină.

Ultima pagină a rămas, de asemenea, neschimbată în format. Aici apar diverse informații de interes pentru enoriași, cum ar fi programul liturgic al săptămânii în curs, numele preotului de serviciu, programul oficiului parohial, anunțuri diverse legate de evenimente organizate în cadrul parohiei și o „recomandare” – un text care îmbie spre lectura unei cărți, invită la un spectacol, discută un eveniment cultural accentuând, întotdeauna, câștigul pe care un creștin l-ar putea afla, dacă ar da curs invitației cu pricina.

3. Astăzi, după 18 luni ...

Spuneam la începutul acestei prezentări că subscriem la ideea conform căreia editarea unui buletin parohial poate fi

considerată ca o strategie de comunicare religioasă benefică, poate mai ales pentru mediul urban al României de azi, tot mai divers și mai pluralist.

Desigur, ca orice activitate pe termen lung și necesitând un anumit tip de angajament, bazat cel mai adesea pe generozitate și voluntariat, un asemenea demers întâmpină dificultăți și conduce, înainte de toate, la conștientizarea unor lipsuri ținând atât de viața comunitară a parohiei, cât și de cea personală. De pildă, trebuie notat că eforturile echipei redacționale de a depăși o oarecare inerție, o lipsă de implicare sunt necesare permanent. În urma unor discuții, s-a ajuns fără dificultate la concluzia că situația rezidă în faptul că această activitate tinde să fie inclusă, de către colaboratori, în sfera timpului liber, a *loisir*-ului. De aici provine ispita de a considera, bunăoară, că termenele de predare a materialelor sunt deosebit de largi, că un angajament cât se poate de serios nu este strict necesar sau, nu în ultimul rând, că în alcătuirea articolelor este îngăduită o ușurătate ceva mai mare, dat fiind că publicația s-ar adresa unui public mediu, iar aria ei de răspândire ar fi redusă.

Astfel, inerția molatică a obligat redacția să facă apel la ceea ce am putea numi colaboratori externi, adică la persoane din afara parohiei, dar dispuse să scrie cu o oarecare regularitate, și, într-o vreme, chiar să preia materiale din alte periodice sau din diverse surse de pe Internet. Sunt câteva numere, în colecția buletinului parohial, alcătuite într-o proporție excesivă din astfel de articole. Din această pricină, imaginea publicației s-a îndepărtat considerabil de ceea ce se dorise inițial a fi, adică un soi de „oglină a parohiei”. În proiectul inițial, săptămânalul urma să fie alcătuit din materiale produse exclusiv de către enoriași. În felul acesta, ar fi trebuit să se constituie ca o publicație realizată în spirit amator,

neprofesionist, dar fidelă enoriașilor. Acest lucru nu a fost posibil. Însă, chiar dacă marcăm această chestiune cu semnul minus, trebuie să spunem că ea a avut și o consecință pozitivă deloc neglijabilă, asupra căreia vom reveni mai jos.

Pe de altă parte, opinia preconcepută a colaboratorilor, cum că este lucru ușor a scrie pentru o publicație destinată unui public mediu, s-a dovedit a fi total eronată și a condus la rezultate negative, anume la realizarea unor numere care nu s-au bucurat întotdeauna de aprecierea destinatarilor. Acest fapt a ajutat redacția să-și conștientizeze responsabilitatea față de publicul cititor și să realizeze că la celălalt capăt al canalului de comunicare se află un interlocutor exigent și, în realitate, mult mai dornic de lectură decât îl anticipau așteptările inițiale. Într-adevăr, *Timișoara Fabric-Vest* este un periodic fără pretenții, un buletin parohial și nimic mai mult, dar cu un public cititor fidel și atent, care trebuie respectat ca atare.

Într-o oarecare măsură, această deficiență a scos la iveală o alta, grăitoare în ceea ce privește sănătatea relațiilor interpersonale dintre membrii comunității parohiale în general. La început, aceasta s-a manifestat sub forma unei carențe de comunicare între colegiul de redacție și enoriași. De pildă, în primul număr al buletinului parohial s-a publicat un mic chestionar, la care enoriașii erau invitați să răspundă în decurs de o săptămână. Ei bine, la această invitație nu s-a primit absolut nici un răspuns. Apoi, vreme de câteva luni de zile, din partea comunității parohiale nu s-a înregistrat nici un fel de reacție cu excepția celei de surpriză. Cu toții își manifestau bucuria pentru faptul că în biserica lor a fost posibilă o asemenea inițiativă. Reacțiile critice sau alte contribuții cu adevărat utile pentru realizarea publicației au sosit de-abia după câteva luni, dar enoriașii care le-au formulat au preferat să discute aceste lucruri în particular fie cu Pr. Simeon Lugojan, fie cu Pr. Eugen Jurca, mai degrabă decât cu oricare altul dintre membrii

redacției. Oricum, constatarea acestei deficiențe a fost un câștig pentru responsabilii parohiei, mai întâi. Pentru că, în urma unor discuții pe această temă, ei au putut realiza cât de puțin se cunosc enoriașii între ei și cât de firave sunt relațiile dintre aceștia. Majoritatea consideră suficient să participe la slujbele Bisericii, pe care le frecventează fără a mai considera necesar să acorde atenție vecinului. Sunt reticenți în a-și exprima opinia, chiar și atunci când sunt invitați să o facă, și mai degrabă rezervați în relațiile interpersonală, cu toate că majoritatea sunt de acord că o prietenie înfiripată în sânul bisericii și pe baze creștine poate fi ziditoare de suflet și prilej de multă bucurie spirituală. Este aceasta o stare de fapt deloc neglijabilă și important de remediat fără întârziere, scoasă în evidență, aici, cu ajutorul buletinului parohial.

Ne vedem nevoiți să recunoaștem, până la urmă, că *Timișoara Fabric-Vest* și-a jucat totuși rolul de „oglină” a parohiei, dar altfel decât s-ar fi așteptat membrii echipei editoriale. Și, în bună măsură, rezultatele pozitive ale acestui efort publicistic s-au putut înregistra abia după constatarea lipsurilor. De exemplu, prin intermediul buletinului parohial a fost acuzată cel mai clar starea de inerție a comunității, iar ulterior s-au transmis primele imbolduri de risipire a acesteia. La fel, după cum remarcam și mai sus, același mediu a fost și este folosit în continuare pentru realizarea de legături mai trainice între enoriași. Pe de altă parte, faptul că s-a făcut apel și la colaboratori din afara parohiei a contribuit într-o anumită măsură chiar la extinderea ariei de răspândire a periodicului. Este drept însă că un aport esențial la aceasta îl au chiar enoriașii care, bucuroși de ceea ce se întâmplă în parohia lor, obișnuiesc să solicite mai multe exemplare, pe care le oferă rudelor, prietenilor, cunoscuților. În repetate rânduri am avut surpriza de a constata că buletinul parohial ajunge în cele mai îndepărtate colțuri ale orașului, reușind să transmită mesajul

evanghelic celor aflați în imposibilitatea de a participa la slujbele bisericii, precum și celor mai puțin credincioși sau care nu găsesc, încă, drumul spre Biserică. Mai mult, exemplul a fost urmat și de alte parohii timișorene. Până la ora actuală avem cunoștință de cel puțin trei biserici parohiale care editează periodice similare.

4. Un final deschis

În prezentarea de față ne propunem să aducem în discuție buletinul parohial *Timișoara Fabric-Vest*, ca un exemplu de strategie locală de comunicare religioasă cu rezultate pozitive atât în contextul parohiei unde apare, cât și în cadrul mai larg al unei comunități urbane pluraliste. Putem conchide că la ora actuală a devenit posibil în România, cu mijloace accesibile unor persoane private, elaborarea unor medii de comunicare modeste, dar constructive mai ales la nivelul unor comunități mici, parohiale. Dacă este asumat cu entuziasm și bună știință, amatorismul poate preschimba haina mediocrității în veșmânt de nuntă și, nu în ultimul rând,, poate ajuta la dezvoltarea adevăratelor rosturi ale spiritului parohial: ele nu limitează, ci deschid spre o mai bună învecinare cu aproapele și, probabil, nu doar cu el. În definitiv, dacă este să dăm crezare Părintelui Peter Allan CR, Biserica, în general vorbind, trăiește zorii unei revoluții spirituale, una care presupune deschiderea și implicarea voluntară a fiecăruia, preoți și mireni, mai degrabă decât spiritul belicos și ghetozarea creștinilor.¹ Buletinul parohial *Timișoara Fabric-Vest* continuă să apară, săptămână de săptămână.

¹ Cf. Fr. Peter Allan CR writes ..., în „Mirfield Newsletter”, 2001, pp. 8-9.